

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Okuma Metinlerinin Kültür Aktarımı Kazanımında Kullanımı

Anar BABZHANOVA

Doktorate Student, International Burch University, Sarajevo/Bosnia and Herzegovina

anar.babzhanova@stu.edu.ba, <https://orcid.org/0000-0002-4698-2869>

Cemal Özdemir

Prof. Dr. International Burch University, Sarajevo/Bosnia and Herzegovina

cemal.ozdemir@iba.edu.ba, <https://orcid.org/0000-0002-1166-3083>

Özet

Yabancı dil öğretiminde, sadece dil bilgisi değil, aynı zamanda kültür öğretimi de hedeflenmelidir. Seçilen metinlerin hem dil öğrenimi hem de kültürel öğrenimi kolaylaştırması ve öğrencilere dil öğretimini sevdirmesi önemlidir. Türkçeyi ve Türk kültürünü öğretmek için öğrencilerin Türk kültürünü anlatan metinleri okuması ve bu metinlerdeki kültürel unsurları yazılı ve sözlü olarak başkalarına aktarmaları, bu kültürel unsurları bilip sahiplenmelerini sağlar. Kullanılan metinler, kültürel öğeleri içermeli ve öğrencilere Türk kültürünü öğretmeye yönelik olmalıdır. Bu şekilde, metinlerin seçimi ve kullanımı, dil eğitimi yoluyla kültür aktarımının etkili bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlar. Günümüzün dil eğitimi, dil becerisi gelişiminin önemli bir bileşeni olarak kabul edildiğinden metinleri okumaya ve anlamaya büyük önem vermektedir. Okuma metinlerini kullanmak, öğrencilerin yalnızca dillerini geliştirmelerine yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda onları farklı kültür ve bakış açılarıyla tanıştırmaya da yardımcı olur. Dolayısıyla metinleri okumak Türkçe öğrenmenin temel unsurudur ve öğrencilerin entelektüel gelişimine katkıda bulunur. “Türk Bilezikleri” metnini okurken öğrenciler Türk kültürüyle, örf adetleriyle tanışmış olur. Yabancılara Türkçe öğretiminde Türk kültürünün doğru bir şekilde aktarıldığı okuma metinlerine yer verilmelidir. Çünkü her dil kendi mantığı içinde öğretilir.

Anahtar kelimeler: Türkçe öğretimi, Türk dili, metin, dil becerileri, kültür

The Use of Reading Texts in Cultural Transfer Acquisition in Teaching Turkish as a Foreign Language

Abstract

In foreign language teaching, not only language knowledge but also culture teaching should be targeted. It is important that the selected texts facilitate both language learning and cultural learning and make students love language teaching. In order to teach Turkish and Turkish culture, students should read texts describing Turkish culture and convey the cultural elements in these texts to others in written and oral form, enabling them to know and embrace these cultural elements. The texts used should include cultural elements and be aimed at teaching Turkish culture to students. In this way, the selection and use of texts ensures the effective transfer of culture through language education. Today's language education places great emphasis on reading and understanding texts, as it is considered an important component of language skill development. Using reading texts not only helps students improve their language, but also helps introduce them to different cultures and perspectives. Therefore, reading texts is the basic element of learning Turkish and contributes to the intellectual development of students. While reading the text "Turkish Bracelets", students become acquainted with Turkish culture and customs. In teaching Turkish to foreigners, reading texts that convey Turkish culture accurately should be included. Because every language is taught within its own logic.

Key words: Turkish teaching, Turkish language, text, language skills, kultur,

Giriş

“Yabancılara Türkçe öğretiminde kültür çeşitli yollarla aktarılabilir. Bunlar arasında ders kitaplarında bulunan metinler, öğretmenin ders sırasında anlattığı birtakım anılar, öyküler ve görsel işitsel malzemeler sayılabilir. Yabancı dil öğretiminin temelini oluşturan ders kitapları, kültür aktarımının önemli unsurlarıdır. Ders kitapları, her şeyden önce uygun bir dille hedef dilin kültürünü içermeli, kültürle ilgili ön yargılardan arınmış metinler sunmalıdır” (Haley; Austin, 2004: 159). Çünkü metinler yoluyla gündelik yaşamının daha iyi kavranması ve öğrencinin içinde yaşadığı topluma uyum sürecini hızlandırması kolaylaşacaktır. Bu da yabancı dilin daha etkin kullanımını sağlayacaktır. Metin, anlamsal ve mantıksal açıdan bir bütünlük içinde olan, bildirişim görevine sahip, tümce değerindeki birimlerden oluşan dilsel bir yapıdır. “Belirli bir bildirişim bağlamında bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen bir dil dizgesi bütünüdür”. (Günay 2003: 35) Yabancı dil öğretiminde kültürler arası bilgilerin sağlanması için metin çalışmaları önem verilmesi gereken bir konudur. “Yabancı dil öğretiminde kültür

karşılaştırmalarına olanak sağlayan metinlerle çalışmak, öğrenciye dil bilgisinin yanı sıra kişisel deneyimlerini arttırmak, değişik bakış açıları kazandırmak, bilgi düzeyini yükseltmek, kendi koşullarını başka ülkelerin koşullarıyla karşılaştırmak gibi olanaklar sağlar” (Tapan, 1989: 187). Yabancı dil olarak Türkçe derslerinde metin kullanımı kadar metinlerin seçimi de önemlidir. Bir yandan her öğrencinin ilgi alanının değişik olduğu öte yandan ise birçok konunun zaman içinde güncelliğini yitireceği düşünüldüğünde, öğrenciyi güdüleyerek, öğrencinin ilgisini çekerek, öğrencide öğrenme isteği uyandırarak onun kişiliğinin gelişmesine yardımcı olacak ders konularını seçmenin güç olduğu gerçeği ortaya çıkar. “Yabancı dil öğretiminde son yönelişler, konu seçiminde her kültürde var olan tüm insanların deneyim alanları içine giren ancak her kültürde değişik görünüşler içeren temel yaşam deneyim alanlarının çıkış noktası olarak alınması öngörülmektedir” (Tapan, 1990: 63). Yabancı dil öğrencisinin daha önce ya da eş zamanlı olarak ana dilinde yaptığı okumalar bu konuda belirleyici olacaktır. Çünkü metinlerin düzenlenme şekli dillere göre ayrıcalık göstermez. Metin özellikleri her dilde aynıdır. Ancak çok çeşitli türden metinler olduğunu ve her tür metnin kendine özgü düzenleniş özellikleri olduğunu hatırlatırsak, öğrenenleri farklı türlerden metinler üzerinde çalıştırmak gerekliliği ortaya çıkar. Bilimsel bir metin ile yazınsal bir metin; bir reklam metni ile bir gazete haberi farklı amaç ve yapılarda olduğuna göre, farklı okumalar gerektirir. Bu nedenle, dil öğretiminde gazete haberleri, hava durumu metinleri gibi günlük metinler ile roman, öykü, deneme, anı ve şiir örnekler kullanılmalıdır. Dil öğretim düzeyi dikkate alındığında, birinci tür örneklerin ve basit yapıları yazılı metinlerin başlangıç A1, A2 düzeylerinde, ikinci tür örneklerin ise daha sonraki düzeylerde kullanılmasında yarar vardır. Öğretme sürecinde gerçekleştirilen en karmaşık çalışma türlerinden biri, derste metinle çalışmanın rasyonel organizasyonudur. Metin üzerinde çalışmak derste gerçekleştirilen bir dizi farklı görevdir, öğrencilere Türk dilini öğretmek, onların dinleme, okuma ve yazma becerilerini geliştirmek, onları Türkçe konuşturup hatasız yazabilecek düzeye getirmek, metinler sayesinde Türk halkının örf ve adetlerini, geleneklerini, kültürünü öğretmektir.

Metin Seçiminin Önemi

Kültür aktarımında metinlerin seçimi, dil öğretiminde büyük bir rol oynamaktadır. Metinlerin seçimi, hem kültürel değerlerin aktarımını hem de dil öğrenimini destekleyecek şekilde yapılmalıdır. Seçilen metinlerin, dil öğretimi ve kültür öğretimi açısından uygun olması

gerekmektedir. Her metin dil öğretimi için etkili olmayabilir; bu nedenle, metinlerin öğrencilere dil öğrenimini sevdirecek ve kültürel değerleri aktaracak şekilde seçilmesi önemlidir. Bu yaklaşım, öğrencilerin derse olan ilgisini artırmakta ve dil öğrenimini daha keyifli hale getirmektedir. Edebiyat, kültürün aktarımında önemli bir araçtır. Edebi metinler, bireylerin estetik yönlerinin gelişimine katkıda bulunur ve kültürel kimliklerini pekiştirir. Bu nedenle, edebi metinlerin seçimi, öğrencilerin toplumsal ve kültürel değerlerini anlamaları açısından büyük bir önem taşımaktadır. Kültür aktarımında kullanılacak metin türleri arasında halk edebiyatı ürünleri, masallar, hikayeler ve şiirler gibi geleneksel unsurlar yer almaktadır. Bu tür metinler, Türk kültürünün zenginliğini yansıtır ve dilin doğal bir parçası olarak öğrencilerin kültürel değerleri benimsemelerine yardımcı olur. Metinlerin seçimi, dil öğretiminde kullanılan yöntemlere bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Örneğin, geleneksel öğretim yöntemlerinde belirli metin türleri tercih edilirken, modern yaklaşımlar daha çeşitli ve etkileşimli metinler kullanmayı hedeflemektedir. Bu durum, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerine ve kültürel unsurları daha iyi anlamalarına olanak tanır. Kültür aktarımında metinlerin seçimi, dil öğretiminde hem kültürel değerlerin aktarımını hem de dil öğrenimini destekleyecek şekilde titizlikle yapılmalıdır. Bu süreçte, metinlerin içeriği, türü ve öğretim yöntemleri dikkate alınarak, etkili bir öğrenme ortamı sağlanmalıdır.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinde Kültür Aktarım Aracı Olarak Metinler

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinlerin kültür aktarımı için nasıl kullanıldığını ele alır. Bu konu, dil öğretiminde kültürel unsurların dil öğrenenlere nasıl etkili bir şekilde aktarılabileceğini inceler. Yabancı dil olarak Türkçe derslerinde kullanılan metinler, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olurken aynı zamanda kültürel bilgi de sunar. Bu metinler, dilin yanı sıra Türk toplumunun değerlerini, inançlarını, adetlerini ve yaşam tarzını tanıtır. Dil öğrenenler, sadece dilin yapısını öğrenmekle kalmaz, aynı zamanda dilin konuşulduğu toplumun kültürel arka planını da anlamaları gerekir. Bu, dilin daha anlamlı ve etkili bir şekilde kullanılmasına olanak tanır. Kültür aktarımında kullanılacak metinlerin dikkatli bir şekilde seçilmesi önemlidir. Seçilen metinlerin, öğrencilerin dil seviyelerine uygun olması ve kültürel içerik açısından zengin olması gerekmektedir. Metinler aracılığıyla kültürel farkındalık kazandırma süreci, öğrencilere sadece dilin yapılarını öğretmekle kalmaz, aynı zamanda onlara dilin nasıl ve ne zaman kullanılması gerektiğini, belirli sosyal ve kültürel bağlamlarda nasıl

davranılması gerektiğini de öğretir. Metinler, sınıf içi tartışmalar, yazma etkinlikleri, rol yapma oyunları veya grup çalışmaları gibi farklı öğretim yöntemleri ile desteklenebilir. Bu etkinlikler, öğrencilere metinlerde yer alan kültürel unsurları daha derinlemesine inceleme fırsatı sunar. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metinler, dil öğrenimini desteklerken aynı zamanda kültürel bilgi aktarımını da sağlar. Bu sayede, öğrenciler sadece dili öğrenmekle kalmaz, aynı zamanda Türk kültürünü de daha iyi anlar ve içselleştirir.

Yöntem

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi yöntemi giderek yaygınlaşmakta ve bununla birlikte kaliteli öğretim materyallerine olan ihtiyaç da artmaktadır. Türkçe ders kitapları öğrencilere dili okuyup öğrenmeleri için gerekli metinleri sunarak öğrenme sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Okuma metinleri oluşturmak, öğrencilerin ihtiyaçlarının analiz edilmesini, Türk kültürünün ve söz varlığının özelliklerinin dikkate alınmasını gerektirir. Metinlerin ve bunları incelemek için doğru yöntemlerin seçimi, öğrencilerin dili daha iyi anlamalarına ve dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Günümüzde yabancı dil olarak Türkçe öğrenimine ilgi artmaktadır. Öğretimin bu kadar yaygınlaştığı bu alanda öğretim materyallerine yönelik ihtiyaçlar da artmaktadır. Ders kitapları yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde var olan materyallerden bir tanesidir. Türkçe öğretim amaçlı var olan bu ders kitapları hem öğretmen hem de öğrenciler için önemli bir öğretim materyalidir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanına yönelik oluşturulan ders kitaplarında, iletişim aracı olan dilin yansıtılması amaçlı birçok okuma metni bulunmaktadır. Günlük hayat metinler çevresinde dönmektedir. Okuma metinlerinin özelliği, öğrenme ve öğretme süreçlerinde kullanımı Türkçenin söz varlığı açısından anlaşılabilir olarak öğretimi önemlidir.

Düşünce ve kültür aktarımı görevini yapan okuma metinleri bir ulusun dünya görüşünün, tarihinin, yaşayış biçiminin ve başka toplumlarla kurduğu ilişkilerin yansıtıcısıdır. Okuma becerisinin yönelik ders materyalleri için ölçüt koyma ve bu ölçütlere göre materyalleri oluşturma konusu üzerinde yeterince durulmamaktadır. Okuma becerisini geliştirmede okuma metinleri bir ihtiyaç analizi sonrasında oluşturulmalıdır.

“Yabancı dil öğretiminde, öğrenciye okuma isteği uyandıracak metinlerle verimli okuma çalışmaları yapılabilir. Öğretim sürecinde, “ okuma-anlama yetisinin kazandırılması ve geliştirilmesinde ilk önemli adım, canlı bir etkileşim sağlayabilecek uygun metinlerin seçimidir.” (Polat,1990, Kuzu, 1999, s.59). “Seçilecek metnin içerdiği konu, öğrencinin ilgilerine, yaşayışla

ilgili deneyimlerine uygun olmalıdır. Kùltürler arası bildirişimi gerçekteşmesi için kişinin karşılaştığı kurmaca dünya ve kişilerle bağlantılar kurabilmesi, oradaki duygu ve düşünceleri paylaşabilmesi ancak kişinin ön bilgilerinden yararlanmasıyla olanaklıdır” (Dilidüzgün, 1995, s.57).

Soru-cevap yöntemini kullanarak metne hakim olmanın çok rasyonel bir yoludur. Bazen soru öğretmen tarafından sorulup öğrencilerin katılımıyla cevaplanır, bazen de öğrencilerin kendisi soruyu sorup cevabını verir ancak öğretmenin doğrudan denetimi ve düzenli yerlere müdahalesi çok gereklidir.

“Türk Bilezikleri” metnini okurken dili zenginleştirmek için aşağıdaki yöntemlere dikkat edilmeli:

- 1.Anlamını bilmediğiniz kelimelerin anlamlarını öğrenmek için bir sözlük kullanmak.
- 2.Bu, kelime dağarcığınızı genişletir ve metnin genel anlamını daha iyi kavramanızı sağlar.
- 3.Metnin içindeki edebi terimlere ve anlatım tekniklerine dikkat etmek, dil bilginizi geliştirmek.
- 4.Metni farklı hızlarda okuyarak, önemli kısımları vurgulayarak veya not alarak okumak. Bu, metni daha derinlemesine anlamamanıza yardımcı olur.
- 5.Metindeki kelimelerin ve ifadelerin bağlam içindeki anlamlarını incelemek. Bu, kelimelerin kullanımını ve anlamını daha iyi kavramanızı sağlar.
- 6.Metni okuduktan sonra, anladıklarınızı kendi kelimelerinizle ifade etmeye çalışmak. Düşüncelerinizi yazmak veya bir arkadaşınıza anlatmak, dil becerilerinizi geliştirir.
7. Metinle ilgili belgesel veya tartışma programlarını izlemek, metnin içeriğini ve bağlamını daha iyi anlamamanızı sağlar.

Öğrencinin metni anlama yeteneği farklı yöntemler kullanılarak belirlenebilir. Burada söylemek istenilen, metnin her kelimesini tercüme edilmemesi, öğrencileri bu tür çeviri işleriyle

sınırlandırmamaktır. Öğrencileri bunaltır. Motivasyonu azaltır ve düşünme yeteneğini engeller. Bu yüzden farklı yöntemler kullanmaya karar verildi. Türk dili dersinde uygulamak için ‘Türk Bilezikleri‘ metni seçildi. Metni seçerken öğrenciyi eyleme sürükleyip sürükleyemeyeceği değerlendirilmelidir. “Metin, öğrenciye benzer metinler yazma, kendi hatıralarını anlatma, bir şeyler toplama, metinden bazı rolleri üstlenme fırsatı vermeye uygun, metnin öncesini, sonrasını anlatma, metnin bölümlerini değiştirme gibi çalışmalara ve tartışmaya açık olabilir. Bu şekilde öğrencinin derse katılması, dersten zevk alması ve daha verimli olması, sonuç olarak dil derslerinin renklenmesi sağlanır.” (Dilidüzgün, 1995, s.58-59).

Türkçe derslerinde metin çalışması öğrencilerin iletişimsel yeterliliğini arttırmak. Amaç: Türkçe öğretiminde etkinliği sağlamak; öğrencilerin yabancı dil öğreniminde içsel motivasyonunu arttırmak.

1. İletişim becerisi türlerinin geliştirilmesi;
2. Dil yeteneklerinin geliştirilmesi;
3. İletişimsel durumların yaratılması;
4. Öğrencinin bağımsız çalışma yollarının oluşturulması;
5. Öğrencilerin yaratıcı yeteneklerinin geliştirilmesi;
6. Her türlü iletişim yönteminin geliştirilmesi;

Amacımız öğrencinin metni anlamasına ve dil becerilerini geliştirmesine yardımcı olmaktır. Ancak iletişimsel yeterliliği geliştirme sürecinde dinleme, konuşma, okuma ve yazma yönteminin bir arada olması gerekir. Türkçe öğretimindeki ana yönlerinden biri okuma becerilerinde ustalaşmak ve okuduklarınızı analiz etme yeteneğidir.

Herhangi bir metinle çalışmak üç aşamadan oluşur:

1. Okuma öncesi çalışma
2. Okuma sırası çalışma

3. Okuma sonrası çalışma

Türkçe derslerinde metin çalışmasının farklı aşamalarında kullanılan en yaygın öğretim stratejileri şunlardır: Metin çalışması ile dil daha hızlı öğretilir. Ancak metin çalışması şu sıralamaya göre yapılması gerekir: Okuma öncesi etkinlikler, amaç ve hedefleri belirlemek, önemli kavramları, terimleri, yeni kelimeleri tanımak, önce edinilen bilgileri güncellemek, sorular veya görevler aracılığıyla okuyucunun düşünmesini geliştirmek, öğrencileri motive etmek, okumadan önce metin hakkında düşünme becerisi ve yeteneğini geliştirmek

1. Beyin fırtınası (bu konuyla ilgili dernekler)
2. Sözlük (Metnin konusuna göre kelime eklenir ve tekrarlanır)
3. Soruyu Bölmek (Konuya göre metnin olası içeriği hakkında anlamsal tahmin)
4. Tahmin ve Etki (Resimlere bakarak metnin içeriğini tahmin etmeye çalışmak)

Metin okuma dönemi Okuma öncesi çalışma

Etkili okuma aşamasındaki stratejilerin amacı, metni anlamak ve öğrenci tarafından yorumunu formüle etmek, okunan metnin içeriği hakkında hipotez kurmak, onaylamak/çürütmek, bağlamsal ve anlamsal tahminlerde bulunmak, ne ve nasıl olduğunu düşündürmektir. Okuduğum kadar okudum ve anladım.

1. Bir daire içinde okuma (sırayla okuma)
2. Çiftler halinde okuma.
3. Tanıdık bilgiler
4. Yeni bilgiler
5. Ben farklı düşündüm.
6. İlgimi çekti (şaşırdım) ve daha fazlasını öğrenmek istedim.

7. Soruları Okumak

8. Okumayı duraklat

10. Metni tabloya dönüştür

11. Metin sıkıştırma anahtar kelimelerle birlikte soruları planlayın

Etkili okuma aşamasındaki stratejilerin amacı, metni anlamak ve öğrenci tarafından yorumunu formüle etmek, okunan metnin içeriği hakkında hipotez kurmak, onaylamak/çürütmek, bağlamsal ve anlamsal tahminlerde bulunmak, ne ve nasıl olduğunu düşündürmektir. Okurken. Okuduğum kadar okudum ve anladım.

1. Bir daire içinde okuma (sırayla okuma)

2. Çiftler halinde okuma.

3. Tanıdık bilgiler

4. Yeni bilgiler

Öğrenme sonrası stratejinin amacı, materyali farklı durumlarda, formlarda ve alanlarda kullanmak ve onu diğer daha büyük faaliyetlerle birleştirmektir. Stratejiler okunamı özümsemek, genişletmek, derinleştirmek, tartışmakla ilişkilendirilir ve okuyucunun yorumu yazarın kastettiği anlam doğrultusunda ayarlanır.

1. Soru-Cevap Bağlantısı

2. Metin sonrası sorular” (metnin eleştirel analizine dayalı değerlendirme, yansıtıcı sorular)

3. Türk Bilezikleri (altı yaprak – altı tür soru)

4. Basit (Kim? Ne zaman? Nerede? Nasıl?)

5. Açıklama (haklı mıyım..?)

6. Pratik (Nasıl kullanılır..? Ne yapmalı..?)
7. Açıkla (neden?)
8. Yaratıcılık (ya eğer..?)
9. Değerlendirme (bunun hakkında ne düşünüyorsunuz?)
10. Karşılıklı Sorular

11. Sinqvain. (Öğrencilerin okuduklarında temel kavramların, ana fikirlerin vurgulanması, edinilen bilgilerin sentezi, yaratıcı yeteneklerin geliştirilmesi) Dolayısıyla okuma stratejilerinin öğretilmesi, metinle etkileşim kurma, okuma ve okunan üzerinde derinlemesi için düşünme becerisini geliştirir; Okuyucunun metnin içeriğini nasıl anladığını ve onunla nasıl çalışacağını analiz eden anlama eğitimi prosedürlerini içerir. Anlamsal okuma becerilerini geliştirmek, analitik, açıklayıcı ve eleştirel okuma sanatında ustalaşmaya yardımcı olur.

Öneriler ve Sonuç

Öğretilen dilin konuşulmadığı ortamda öğrencilerin dikkatini çekmek amaçlı okunan metinle ilgili kısaca bir sunum da hazırlanarak metnin ana fikrini anlatmaya çalışmak gerekir. Öğrenciler de küme çalışması olarak metindeki karamanların rollerini canlandırabilirler. Ayrıca serbest okuma metinleri de dağıtılabilir. Öğrenciler okuduktan sonra kısaca özetleyerek anlatmaya çalışırlar. Aynı zamanda öğrencilerin gramer konusunu da kontrol etmek amaçlı metni yeniden bilgisayara yazarak interaktif tahtada metnin yanlış yazılmış yerlerini düzeltmeleri istenebilir. Bu durumda öğrenciler yarışma halinde yanlışları bulacaklar. Bu derse ilgisini çeker. Ayrıca öğrendikleri konuları tekrar etmiş olurlar. Kültür aktarımı, özellikle dil eğitimi bağlamında, metinlerin seçimi ve kullanımı yoluyla gerçekleştirilir. Yabancı dil öğretiminde, sadece dil bilgisi değil, aynı zamanda kültür öğretimi de hedeflenmelidir. Seçilen metinlerin hem dil öğrenimi hem de kültürel öğrenimi kolaylaştırması ve öğrencilere dil öğretimini sevdirmesi önemlidir. Metinler, Türk kültürünü anlatan halk edebiyatı ürünleri, atasözleri, deyimler, halk hikayeleri, masallar ve halk şarkıları gibi folklor ürünleri olabilir. Bu metinler, öğrencilerin kendi kültürleri ile karşılaştırma yapmalarını ve kültürel zenginliği anlamalarını sağlar. Türkçeyi ve Türk kültürünü öğretmek için

öğrencilerin Türk kültürünü anlatan metinleri okuması ve bu metinlerdeki kültürel unsurları yazılı ve sözlü olarak başkalarına aktarmaları, bu kültürel unsurları bilip sahiplenmelerini sağlar. Türkçe ders programları, kültür aktarımı için en uygun ders ortamını sunar. Kullanılan metinler, kültürel öğeleri içermeli ve öğrencilere Türk kültürünü öğretmeye yönelik olmalıdır. Bu şekilde, metinlerin seçimi ve kullanımı, dil eğitimi yoluyla kültür aktarımının etkili bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlar.

Metin Öncesi Çalışma:

1. Bilezik nedir?
2. İlk kim ve nerede keşfetmiştir?
3. Bilezikler renk ve türlerine göre ne anlam taşır?
4. Siz bilezik takar mısınız?

Bileziğin geçmişi insanlık tarihi kadar eskidir. Birçok takı çeşidinde olduğu gibi üzerindeki figürler işlemler incelendiğinde ilk takıların gizli güçlere, büyüye karşı yapıldığı anlaşılmaktadır. İlk bilezikler ahşap, taş ve yumuşak madenlerden yapılmıştır. Daha sonra da yaygın olarak altın, gümüş gibi değerli madenlerden yapılmaya başlanmıştır. Tabi bunların gerçekleşmesi için binlerce yıl geçmiştir. Zamanımızda ise bilezik yapımı iki ayrı zevk ve beğeniyle hiç önemini yitirmemiştir. Bunlardan birincisi eskiyi taklit eden klasik tarz; diğeri ise çağın durumuna göre değişen modern tarzıdır. Bilezikler ev kadınından kraliçelere kadar her kültür seviyesinden kadının zevkle taşıdığı bir süs eşyasıdır.

Bu bileziklerin kutsallıklarının yanı sıra birçok faydalı özelliklerinin olduğuna inanılmaktadır. Bakır bileziğin çeşitli ağrılara iyi geldiği. Türkler için çok önemli olan akik taşının zehirli hayvanların ısırıklarına karşı koruduğuna, bakır veya gümüş bileziğin insanın vücudundaki elektriği aldığına inanılmaktadır. Çağımızda bilezikler daha çok altından yapılsa da gümüşten yapılan üstü nakışlı bilezikler apayrı bir yer tutar. Bileziklerin günümüzde plastikten tutun da boncuklarla yapılan birçok çeşidine rastlanmaktadır.

Türkiye’de yapılan bilezikler yapıldığı yörenin kültürel özelliklerini ve o yörenin adını taşır. Kayseri Burması, Trabzon Hasırı, Halep İşi gibi ve bunlardan başka birçok çeşidi vardır. Altın bilezikler özellikle düğünlerde genç kızlarımızın vazgeçilmez takıları arasındadır. Erkeğin zenginlik durumuna göre geline mutlaka altın bilezikler takılır. Bileziğin ayağa takılacağına “Halhal” denmektedir. Bu kelime Arapçada ayak bileği anlamına gelmektedir. Bu halhaller

Hindistan'dan Afrika'ya Anadolu'ya kadar birçok yerde kullanılmıştır. Halhal güzel zarif görünüşünün yanı sıra güzel hoş bir ses çıkarır. Anadolu'da kadınlardan başka bağda bahçede çalışan işleriyle meşgul olan analar küçük çocuklarının ayaklarına da takmışlar kolayca çocuklarının nerede oynadıklarını bulmuşlardır. Bilezikler Türk toplumunun kendi kültüründen özellikler taşıyarak ayrılmaz bir parçası olmuştur. (Türkçe 100 Metin, 2021, s.75-77)

Metin Çalışması :

1. İlk bilezikler nelerden yapılmıştır?
2. Türkler için çok önemli olan akik taşının ne faydası olduğuna inanılmaktadır?
3. Halhal neye denmektedir?
4. Halhallar nerelerde kullanılmıştır?
5. Bakır veya gümüş bileziğin insan sağlığına ne fayda verdiğine inanılmaktadır?

Bileziğin geçmişi ve gelişimi tarihsel bir perspektif sunularak anlatılmaktadır.

1. Bileziklerin ilk yapıldığı malzemeler ve zaman içinde nasıl geliştiği hakkında bilgi verilmektedir.

2. Bilezikler klasik ve modern olarak iki ana kategoriye ayrılmaktadır. Ayrıca bileziklerin hangi maddelerden yapıldığı, farklı kültürlerde nasıl kullanıldığı ve çeşitli örnekleriyle (Kayseri Burması, Trabzon Hasırı gibi) tanıtılmaktadır.

3. Bileziklerin sadece süs eşyası değil, aynı zamanda çeşitli inanç ve geleneklerle de bağlantılı olduğu belirtilmektedir. Bakır bileziğin ağırlara iyi geldiği, akik taşının koruyucu olduğu gibi inançlardan bahsedilmektedir.

4. Bileziklerin toplumda nasıl bir yer tuttuğu, düğünlerde altın bilezik takma geleneği gibi sosyokültürel değerler ve uygulamalar üzerinde durulmaktadır.

5. Eski ve modern bilezikler karşılaştırılmakta, ayrıca farklı malzemelerden yapılmış bileziklerin özellikleri ve kullanımları arasında karşılaştırmalar yapılmaktadır.

6. Metinde bileziklerin görsel ve işitsel özellikleri betimlenmekte, örneğin halhalların güzel ve zarif görünüşü ile çıkardıkları hoş sestten bahsedilmektedir.

Metin Sonrası Çalışma:

1. Metnin ana fikri nedir?
2. Bilezikler özellikle kimler için vazgeçilmez bir süs eşyası olmaktadır?
3. Bilezikler Türk toplumunun kültürü açısından hangi özellikler taşımaktadır?
4. Bileziğin geçmişi hakkında anlatır mısınız?
5. Türkiye'deki ve ülkenizdeki bilezikleri karşılaştırabilir misiniz?

Türkiye'deki bileziklerden örnekler :

Tokat bileziği, Trabzon Hasırı bileziği, Burma bileziği, Kayseri bilezikleri

Kazakistan'daki bileziklerden örnekler :

Beş bilezik, Yılan başı bileziği, bilek-yüzük bileziği, çift bilezik

Burada en önemli amaçlardan biri sözlük çalışmalarını yürüterek öğrencinin kelime hazinesini devamlı olmak üzere zenginleştirmek olmalıdır. Bu dil öğretimindeki en önemli meseledir. Kelime hazinesi zengin olan bir insan düşüncelerini daha net olarak anlatabilmektedir. Bu nedenle ders sırasında aşağıdaki çalışmaları kullanırım:

1. Anlaşılması zor kelimeler ve cümlelerle her hangi bir metinde karşılaştıkları zor kelimelerin anlamını öğrencilere net olarak anlatmaya çalışılır;
2. Bu kelimelerin öğrencilerin aklında tutabilmelerini sağlanır;
3. Sözlükle çalışma alışkanlığı kazandırmaya çalışılır;
4. Ders sırasında ayrı bir sözlük defteri tutmalarını sağlanır ve oradaki sözleri devamlı olmak üzere tekrar etmelerine önem verilir;

5. Ev ödevi olarak da bu kelimelerin eş anlamlarını bulmalarını sağlar. Bu durum yeni kelimenin anlamını ve yazılışını aklında tutabilme imkânı sağlar.

Sonuç olarak metinli çalışma türleri, kelime hazinesi, öğrencinin yeteneklerine göre öğretilir. Bir öğretmen ancak sürekli araştırmalar yaparak öğrencilerinin eğitim kalitesini yükseltebilir. Yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metinleri, dil becerilerinin gelişimi, sözcük dağarcığının zenginleşmesi, kültürel kazanımı ve motivasyon sağlama açısından önemli bir yere sahiptir. Metinlerin seçimi ve kullanımı, öğrencilerin seviyesine ve ihtiyaçlarına uygun olmalıdır. Eğitimin kalitesini artırmak, öğrenciyi daha üst seviyeye çıkarmak anlamına gelir. Bu amacı ortaya koyarak, dil öğretiminde metinle çalışma türlerini etkin bir şekilde kullanmak, öğrencilerin Türkçe konuşma yeteneğini oluşturur. Türk Bilezikleri metnini okurken öğrenciler Türk kültürüyle örf adetleriyle bilgi edinmiş olur. Günümüzde yabancı öğrencilere Türkçe öğretirken Türk kültürünün doğru bir biçimde aktarıldığı metinlere yer verilmelidir, çünkü her dil kendi mantığı içinde öğretilir. Metin okuma Türkçe öğreniminin önemli bir bileşenidir ve öğrencilerin dil becerilerinin gelişmesine, kültürel anlayışlarına ve dünya görüşlerinin genişlemesine katkıda bulunur.

Kaynakça

Babzhanova, A.B. (2021). *Türkçe 100 Metin*. Almatı: Polilingva yayını s.75-77

Günay.V.D. (2003) *Metin Bilgisi*, İstanbul: Multilingual yayınları s. 35

Dilidüzgün, Ş. (1995). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazınsal Metinler*. s.57, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Günay.V.D. (2003) *Metin Bilgisi*, İstanbul: Multilingual yayınları s. 35

Haley. M.H.: Austin T. Y. (2004) International Periodical For the Languages, Literature and History Almanca of Turkish or Turkic Volume 5/4 Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde s.235

Kuzu, T. (1999). *Yabancı Dil Öğretiminde Okuma Anlama Becerisini Kazandırılması*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Polat, T. (1993). *Yazınsal metinler ve yabancı dil olarak Almanca öğretimi*. İÜ Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi, VIII: 181-189.

Tapan, N. 1989 *Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Özgün Metinlerin İşlevi*, Dilbilim Dergisi, S: 8 s.183-192 İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Basımevi

Tapan, N. 1990 *Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültür Bağlamının Değerlendirilmesi* , Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi, S: 7 s.55-68 İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Basımevi

Yıldız, C. (2010). *Okuma ve anlama öğretimi*. C. Yıldız (Ed.), Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi (s. 115-152). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.